

De Koude Oorlog door Nederlandse ogen

Als de Russen komen, dan staan we paraat. Dat was in de eerste naoorlogse jaren een veelgehoorde boodschap. Experts belichten in het boek *Als de Russen komen* de Koude Oorlog vanuit hun eigen expertise. De nadruk ligt op Nederland in de periode tussen 1949 en 1989. De oprichting van de NAVO maar ook de verdediging van Nederland vlak na de Tweede Wereldoorlog: hoe moesten we ons verweren tegen die Russen?

De kruisrakettenkwesie en de protesten ertegen in de jaren tachtig: liever een Rus in de keuken dan een raket in de tuin! En natuurlijk de dienstplicht: honderdduizenden jonge mannen moesten hun plicht voor het vaderland vervullen tijdens de Koude Oorlog. Wat beleefden zij en wat wisten zij van de Koude Oorlog, verveelden ze zich of hadden ze de tijd van hun leven?

De verhalen zijn herkenbaar voor iedereen die er direct mee te maken had, maar ook voor hen die de verhalen kennen van echtgenoten, vaders, broers, ooms, vrienden. Een groot aantal prachtige foto's maken dit bijzondere boek compleet.

**Van de periode van blokvorming,
via spanning en detente tot de val van de Muur**

ALS
DE
RUSSEN
KOMEN

VOOR EEN RUSSISCHE BEZETTING

Twee mannen met een verrekijker op een uitkijktoren, toren naar het luchtruim. Dit was tussen 1950 en 1968 het beeld op bijna 900 plaatsen in het land. 4500 luchtwachters van het Korps Luchtwachtdienst keken tijdens de Koude Oorlog uit naar laagvliegende vijandelijke vliegtuigen. Het Korps was paraat om het 'Russische gevaar' tijdig op te merken!

KORPS LUCHTWACHTDIENST

Tijdens de Koude Oorlog hield de angst voor een Sovjetaanval en kernoorlog het westen decennialang in zijn greep. Nederland trof verschillende maatregelen om zich hier tegen kunnen verdedigen en beschermen.

Zoals door de oprichting van de Ussellinie (1930) en de oprichting van de Nationale Reserve (1948), de Bescherming Bevolking (1952), de Mijnonutkijkdienst (1949) en het Korps Luchtwachtdienst (1950). Deze laatste dienst liet enkele opvallende sporen in het huidige landschap na, de luchtwachtstorens.

Het Korps Luchtwachtdienst (KLD) was op 1 maart 1950 opgericht en bestond uit een netwerk van hoge uitkijktorens, verspreid over het hele land. Het KLD had als taak uit te kijken naar laagvliegende vliegtuigen. Laagvliegende vliegtuigen konden met de toenmalige radartechniek niet goed waargenomen worden. Men vreesde voor vijandelijke – lees Russische – indringers die onder de radar probeerden te vliegen. Daarom hield het KLD alle vliegtuigbewegingen, zowel eigen als mogelijk vijandelijke, in de gaten tot op een zekere hoogte van 1500 meter.

De waarnemingen van het KLD leverden de gevochtscijding de informatie die nodig was om snel in actie te kunnen komen: om vijandelijke aanvallen af te weren en de bevolking tijdig te waarschuwen voor naderend luchtgevaar. Het vormde onderdeel van het Commando Luchverdediging (CLV). Het systeem was gebaseerd op ervaringen in Engeland, waar het luchtmachtonderdeel Royal Observer Corps tijdens de 'Battle of Britain' in de Tweede Wereldoorlog goede resultaten had behaald. Ook andere Europese landen zochten tijdens de Koude Oorlog vergelijkbare vliegtuigobservatienetwerken op. Voor-

Vliegtuigspotten tijdens de Koude Oorlog: het Korps Luchtwachtdienst 1950-1968

beelden zijn de Luchtwachtdienst in België, het Luftmolekorkorps in Denemarken en de Opviskultbevakning/Strif 50 in Zweden.

NETWERK VAN UITKIJKPSTEN

Tussen 1951 en 1956 realiseerde het KLD een landsdekkend netwerk van 276 hoge uitkijktorens, de luchtwachtposten, verdeeld over acht sectoren of luchtwachtgroepen. De helft van de posten bestond uit een (eenvoudige) opbouw op een fabriek, wateroren, molensromp of bunker. Waar geen geschikt hoog gebouw voorhanden

was (of waar de eigenaar daarvan niet mee wilde werken), verrees speciaal ontworpen torens, de luchtwachtstorens. Om de hoogte en daarmee de kosten te beperken kwamen ze zoveel mogelijk op hoge plekken in het terrein, zoals op heuvels, duintoppen en dijken.

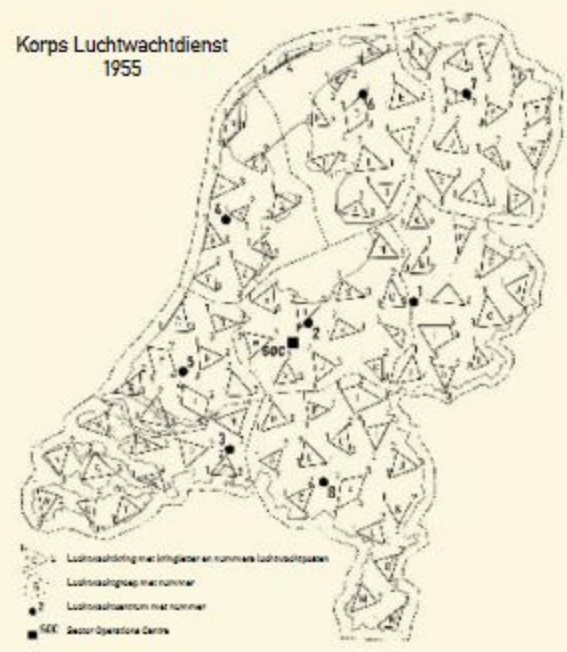
De betonnen raalbouwstorens zijn in opdracht van het Ministerie van Oorlog ontworpen door de uit Friesland afkomstige en in Den Haag gevestigde architect Marten Zwaagstra (1895-1988). Opvallend aan de torens is de betonnen 'raalbouw'

constructie van geprefabriceerde gewapende betonelementen. N.V. Schokbeton in Kampen produceerde en monteerde deze elementen. Ze bestonden uit betonnen panelen met vierkante openingen in verschillende standaardmaten, die met bouten aan elkaar bevestigd werden. Deze betonconstructie had een aantal voordelen. Beton was in vergelijking met andere materialen sterk en duurzaam. De openingen verminderden het gewicht van de toren. En belangrijk, door de prefab bouw en eenvoudige

Korps Luchtwachtdienst
Hofdenkschild

Korps Luchtwachtdienst 1955

Netwerk van luchtwachtstorens rond 1955.

Naamlijst 3, niet zeker

gerelateerde boeken

Als de Russen komen
Alfred Staarman,
Mathieu Willemsen (red.)
ISBN 978 94 625 8320 7
€ 19,95

144 pag.
22 x 24 cm
Circa 100 afbeeldingen in kleur
en zwartwit
Gebonden
NUR 689
Februari 2019

In samenwerking met
Nationaal Militair Museum

Vormgeving
Studio Jeremy Jansen

Tentoonstelling
Tentoonstelling 23 februari
t/m 1 september 2019

